

**TILLSAMMANS ÄR
VI TOTALFÖRSVARET**

LÄRARHANDLEDNING

Allmän del

FÖRSVARSMAKTEN

LÄRARHANDLEDNING SVERIGES TOTALFÖRSVAR

Robert Trupp, major och samordnare totalförsvarsupplysning, Högkvarteret Försvarsmakten. Robert har under många år ansvarat för Försvarsmaktens arbete inom totalförsvarsupplysning med gymnasieelever i Hallands län. Arbetet har gett goda resultat och i utvärderingar har deltagare gett projektet höga betyg.

Magnus Karnefors. Fd rektor, legitimerad lärare, projektägare kunskapslyft totalförsvaret – skola, Högkvarteret Försvarsmakten. Magnus utgår i och med sin bakgrund som lärare och rektor från ett helhetsperspektiv i arbetet med skolupplysning totalförsvaret. Projektet är nära kopplat till läroplan och bedömning och sker med utgångspunkt i skolans organisation och kontext. Utbildningen ur Skolverkets perspektiv syftar till att uppfylla demokratiuppdraget.

Till denna övergripande lärarhandledning finns lektionsplaneringar där du som lärare får en struktur för genomförandet av temat. Där finner du läraaktiviteter och övningar av olika slag, där eleverna arbetar mot mål. Lektionsplaneringen är nära kopplad till den digitala utbildningen och kompletterar den på olika sätt.

INLEDNING

Det här är en övergripande lärarhandledning för arbetsmaterialet "Tillsammans är vi totalförsvaret". Den ger dig som lärare information om temat och ramar för planeringen av genomförandet. I materialet arbetar du mot betygskriterier samtidigt som eleverna får kunskap om, och förståelse för, det som idag är mer aktuellt än på länge: totalförsvaret – Sveriges folkförsvar.

Många unga känner idag oro över det osäkra omvärldsläget, och vet inte hur de ska

agera och reagera i krävande eller osäkra situationer. Vi som arbetar i skolan behöver förhålla oss till, och bemöta detta. Det här är ett undervisningsmaterial som lotsar eleverna genom samhällets utmaningar kopplat till kris och krig. Det här materialet ska bidra till att ge våra elever handlingskraft, stabilitet och en känsla av samhörighet.

SYFTE

Lärrarhandledningen syftar till att lära oss mer om hur vårt samhälle och vårt dagliga liv kan påverkas av olika kriser och hur vi kan förbereda oss för att klara av dem så bra som möjligt.

Sverige ska som nation kunna hantera en säkerhetspolitisk kris eller krig i närområdet med påföljande allvarliga störningar i samhället upp till tre månader. Som invånare är kravet att vi ska kunna klara oss på egen hand under minst en vecka. Vad krävs för att klara av detta – såväl på grupp- som individnivå? Det här materialet ger dig och dina elever kunskap om det, och låter eleverna öva sig genom olika läraaktiviteter och diskussioner i klassrummet.

MÅL

Målsättningen är att skapa tillförsikt och handlingskraft hos våra elever – så att de vet hur de ska hantera en allvarlig kris och ytterst krig i samhället.

Det här materialet vill ge våra ungdomar förmåga att hantera dessa utmaningar på ett bra sätt – så att vi i Sverige får ett starkt totalförsvaret, men också så att unga känner sig mer säkra och handlingskraftiga. För eleven handlar det om att möta moraliska och etiska frågeställningar samt om att ta del av konkreta råd och förhållningssätt. Centralt för ett starkt folkförsvaret är att visa motståndskraft och försvarsvilja, stå emot desinformation och förstå olika delar av psykologisk krigföring. Det moderna kriget består till stor del av att förstå och förhålla sig till detta.

MÅLGRUPP

Målgruppen för lärrarhandledningen är alla lärare inom alla stadier som på något sätt vill applicera aspekter av demokrati, solidaritet, inkludering och krismedvetenhet i sin undervisning för att lägga grunden till ett svenskt totalförsvaret.

Utbildningens primära målgrupp är elever på gymnasiet, med betoning på elever i årskurs 2.

Elever i årskurs 2 på gymnasiet kommer under vårterminen samma år som de ska fylla 18 att få besvara frågor i det så kallade mönstringsunderlaget. Svaren avgör om eleven blir kallad till mönstring eller inte. De elever som vet vad det innebär att vara en del av totalförsvaret – det militära och det civila försvaret – kan på ett bättre sätt förstå vikten av den individuella insatsen.

Sekundär målgrupp är elever i årskurs 1 och 3 i gymnasieskolan.

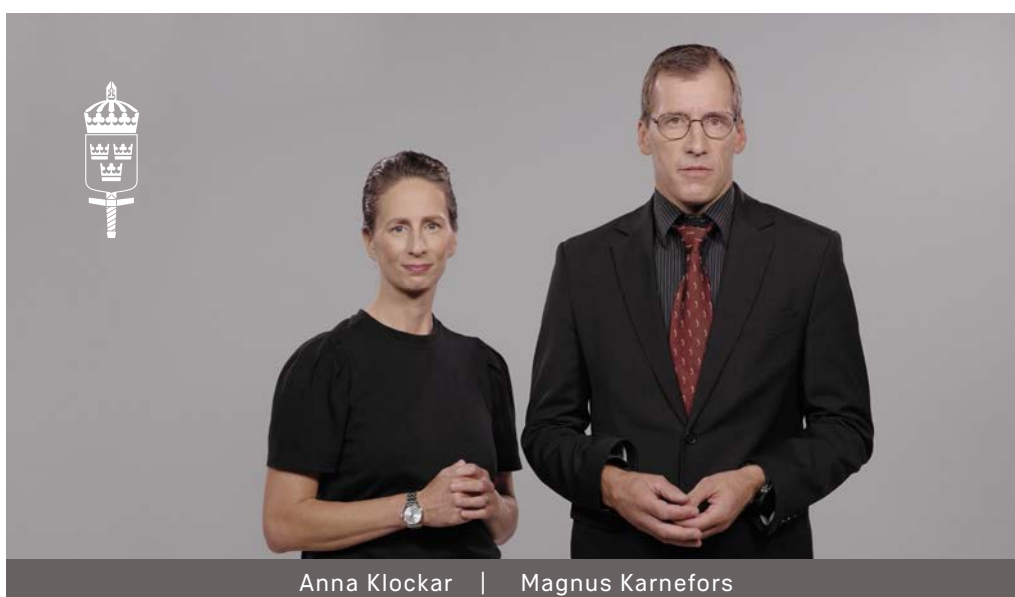
Materialet kan även användas i grundskolan samt för vuxenutbildning och folkbildning.

TIDSPLANERING

Det här materialet kan användas tematiskt och schemabrytande. Det kan också användas på ordinarie lektionstid som en del av undervisningen i samhällskunskap, idrott och svenska (eller andra ämnen då det knyter an till skolans uppdrag).

Genomför gärna utbildningen som en eller flera temadagar, gärna i samband med den årliga krisberedskapsveckan.

Hur ni väljer att lägga upp arbetet kan se olika ut. Viktigt är dock att det finns möjlighet till inläsning och planering inför arbetet med eleverna. Förberedelse och planering sker med fördel på en planeringsdag/studiedag eller APT då all personal är samlad. Vid förberedelse behövs tid och möjlighet till samarbete för att sätta sig in i materialet och skapa en planering som fungerar för de grupper som ska genomföra den.

PLANERING

Vid planering tar lärare del av den digitala utbildningen och arbetar därefter i grupper med att planera lektionerna med stöd av lärarhandledningen. Det är viktigt att den lärare som genomför arbetet är förtrogen med alla delar av materialet. Avsätt tid för att gå igenom och fundera över sådant som kan vara utmanande för de grupper som ska ta del av utbildningen.

- Ska eleverna göra utbildningens olika delar på egen hand inför lektionen (flippat), eller ska allt ske på lektionstid?
- I vilka gruppkonstellationer ska arbetet ske? Förbered grupper i förväg.
- Fundera över de övningar och läraaktiviteter som finns i lärarhandledningen. Behöver de anpassas på något sätt, för just den elevgrupp som ska genomföra dem?

- Vilken stöttning kommer eleverna att behöva i samband med arbetet? Det kan handla om anpassningar, lärmiljö och ev. fler lärare på plats i klassrummet. Temat kan väcka jobbiga tankar, och då kan det vara bra att veta att det finns en kurator eller annan trygg vuxen på plats i skolan, för att få hjälp att sortera det som är jobbigt.
- Hur kan temat bli en del av ert löpande arbete under läsåret? Vid vilka tillfällen kan ni ta upp tråden för att göra temat levande under läsåret? Konkretisera och ge exempel.

Fundera över *hur* elevernas kunskaper ska värderas och bedömas, samt *vad* som ska bedömas. När det gäller kunskap som utgår från de frågeställningar som finns i bedömningsdelen kan bedömningen vara summativ. När det gäller de förmågor som övas och används kan bedömningen ske formativt. I det examinerande materialet finns förslag på frågeställningar för att testa elevers kunskaper, och för att möjliggöra ett kontinuerligt lärande.

MATERIALET

Materialet består av en digital utbildning, och ett lärarmaterial med kopplingar till styrdokument samt bedömningsstöd som utgår från gymnasieskolans läroplan. Utbildningen inom totalförsvaret knyter an till skolans demokratiuppdrag, men också till ett flertal ämnen och målformuleringar som finns i styrdokumentet.

Materialet utgår från Försvarmaktens arbete med gymnasieelever som under flera år har genomförts regionalt i bland annat Hallands län, samt det arbete som Försvarmakten bedriver med yrkesinformatörer och andra samhällsaktörer.

TIDSÅTGÅNG

Varje kapitel av utbildningen med tillhörande aktiviteter tar ungefär en lektion (60–75 minuter) att genomföra, men det kan behövas mer tid. Du kan också välja att genomföra flera kapitel i taget, och därefter arbeta med övningar och diskussioner till aktuellt tema.

Utbildningspaketet med den digitala utbildningen är tillgänglighetsanpassat.

Det innebär följande:

- Utbildningen fungerar med skärmläsare.
- Det finns syntolkade versioner av filmerna. De är tillgängliga genom en knapp "visa syntolkad version".
- Undertexter är tillgängliga.
- Det går att spela upp och lyssna på all kurstext.

När det gäller arbetet under lektionstid behöver varje lärare och skola förbereda för de anpassningar som gruppen kräver. I planeringen sker en stor del av arbetet i grupp, för att öka likvärdigheten och låta eleverna lära i samverkan med varandra. Det finns olika uppdrag inom uppgifterna, och förhoppningen är att alla elever ska finna något som passar, och som ger utmaning på rätt nivå.

För elever i språklig sårbarhet finns möjlighet att arbeta extra med ord och begrepp både före och efter respektive del av den digitala utbildningen. I gruppkonstellationen kan eleverna också stärka varandra språkligt. Låt gärna eleverna använda alla sina språk i arbetet och arbeta aktivt med transspråkliga strategier. Det kan handla om att använda sitt modersmål som tankeverktyg, formulera meningar tillsammans med andra, eller om att översätta ord och begrepp för att spegla dem på sitt starkaste språk.

KAPITEL 1

Inledning och kapitel 1 av den digitala utbildningen: Sverige är värt att försvara.

Ord och begrepp: *rusta, värnplikt, totalförsvar, folkförsvar, avskräcka, skydda demokratin, motståndskraft, robust samhälle*

KAPITEL 2

Kapitel 2 av den digitala utbildningen: Kris och krig i samhället.

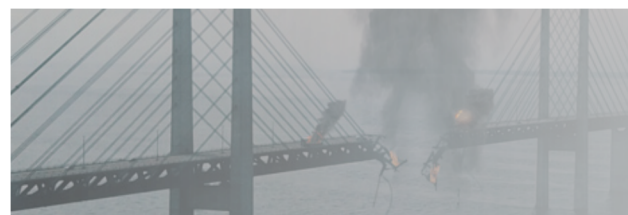
Ord och begrepp: *region – regional, nationell, desinformation, MSB, cyberattack, rättshaverist, myndighet, solidaritet, destabilisera*

KAPITEL 3

Kapitel 3 av den digitala utbildningen: Att förbereda sig för en kris.

Ord och begrepp: *beredskap, beredskapslåda, utrymning*

**VEM ÄR DU OM
SVERIGE ATTACKERAS?**

KAPITEL 4

Kapitel 4 av den digitala utbildningen: Höjd beredskap.

Ord och begrepp: *förfoga, värna, säkerhetsordning, mobilisera, anslag*

KAPITEL 5

Kapitel 5 av den digitala utbildningen: Pliktuppgiften.

Ord och begrepp: *invånare, medborgare, värnplikt, civilplikt, allmän tjänsteplikt, mönstring, plikt- och prövningsverket, krigsplacering*

SAMMANFATTNING OCH DISKUSSION

Sammanfattning och examination av temat. Använd uppgifter längst ner i detta dokument för att arbeta mer med innehåll från olika lektioner, eller gå direkt till dokumentet examination. Där finns exempel på uppgifter och provfrågor kopplade till hela temat.

GENOMFÖRANDE OCH UPPGIFTER

Arbetet under lektionerna sker i huvudsak kooperativt.

Varje grupp arbetar genom olika uppgifter mot en slutprodukt – ett (eller flera) mål – under lektionen. Det kan handla om att skapa något, förklara eller redogöra för något, eller om att besvara frågor utifrån kursens innehåll.

EXEMPEL PÅ MÅL I PLANERINGEN:

- skapa en podcast
- spela in informationsfilm
- skapa en informationsbroschyr
- presentera digitalt
- beskriva ett flöde i modell

Till vissa lektioner finns extrauppgifter. Dessa kan genomföras vid valfritt tillfälle. Du hittar dem längst ner i det här dokumentet.

LEKTIONSPLANERING

FÖRBEREDELSE OCH GENOMFÖRANDE

- Läs allmän lärarhandledning – för att skapa förförståelse för syfte och urval kopplat till temat.
- Förbered för temadag/temadagar, eller planera för att genomföra utbildningspaketet löpande inom ramen för ordinarie schema.
- Läs igenom lektionsplaneringen och gör eventuellt ett urval bland uppgifterna, beroende på hur mycket tid ni har att tillgå.
- Skapa grupper om fyra-fem personer. Dessa grupper behålls med fördel genom hela temarbetet.
- Förbered eventuella post it-lappar, mini-whiteboards eller Mentimeter med börjorna.
- Förbered för värderingsövningar och övriga uppgifter.
- Genomför aktuellt avsnitt av den digitala utbildningen.
- Arbeta med lektionsplanering till aktuella avsnitt.
- Använd bedömnings- och examineringsdelen för att utvärdera och examinera elevernas kunskaper.

ORD OCH BEGREPP

Inled varje lektionspass med att lyfta centrala ord och begrepp från aktuellt kursavsnitt.

Använd gärna en kontextuell tabell, där eleverna i grupper kan fylla de olika fälten.

Tabellen finns för utskrift, och för digital användning på storskärm.

KONTEXTUELL TABELL

Målord:	
Definition:	
Synonymer:	
Sammanhang/Mening som innehåller ordet:	
Associera till ordet:	

BÖRJOR

Med börjar får eleverna spinna vidare på en inledning av ett påstående. Genomför uppgiften i par eller grupper. Låt eleverna arbeta muntligt eller skriva på post-it-lappar, mini-whiteboards eller via Mentimeter. Jämför gruppernas olika förslag och diskutera likheter och skillnader.

VÄRDERINGSÖVNINGAR

I lektionsplaneringarna finns förslag till övningar, men självklart kan du som lärare anpassa till en annan variant som passar din grupp. Kanske vill du också lägga till något påstående att ta ställning till.

TANKEKARTOR

Repetera vid behov hur en tankekarta fungerar som verktyg för att sortera information.

KONTEXTUELL TABELL

MÅLORD	
DEFINITION	
SYNONYMER	
SAMMANHANG / MENING SOM INNEHÅLLER ORDET	
ASSOCIERA TILL ORDET	